

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kézdivásárhely, 1903. október 25.

Vasárnap.

XXII. évfolyam. 86. szám.

Felelős szerkesztő: Vajna Károly.

Kiadó laptulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

Előfizetési árak:
Egész évre 10 korona Félévre 5 korona.
Negyedévre 2 korona 50 fillér.
Egyszám ára 10 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények. Vajna Károly szerkesztőhöz, az előfizetési és hirdetési pénzek Ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájába küldendők.

Hirdetmények díja:
4 hasábos petisorsért, vagy annak helyéért 10 fillér.
Hivatalos- és árverési hirdetmények külön díjtétel szerint.
Nyilttér sora 30 fillér.
A hirdetmények s nyilttér díja előre fizetendő.

Egy jubileumhoz.

Kézdivásárhely, 1903. okt. 25.

Nem vagyunk barátai, hivei a társadalomban minduntalan fel-feltűnő jubileumi ünnepségeknek, mert azok igen sokszor egyesek személyes hiúságainak állanak szolgálatában s akárhányszor nem az érdemnek szólnak.

Ha most mégis megemlékezünk egy husz éves közpályának szentelt jubileumról, azt kérjük, tekintsék olvasóink, érdemes kivételnek, melyről, — bár nem is minálunk folyik le a holnapi napon, hanem Nagyszebenben, — meg nem emlékeznünk egyenlő volna részünkről nemcsak a kötelességmulasztással, de a hálátlanság rut bűnének elkövetésével is.

Ezt a jubileumot tanárok rendezik. A nagyszebeni kir. tankerülethez tartozó főgimnáziumok, főreáliskolák tanári testületei s jellegre való tekintet nélkül.

A jubileumi ünnepség tárgya: Dr. Elischer József, kir. tanácsos, kir. főigazgató, ki már husz esztendeje elmúlt, hogy élén áll a nagyszebeni tankerületnek s vezeti a felügyelése alá tartozó főiskolák ügyeit annyi szakképzettséggel, rendkívüli szigorúsággal mellett is a szeretetnek oly melegével, és oly kiváló sikerrel, hogy arra nemcsak ő, de a tankerület is büsz-

kén hivatkozhatik. Bölekeség, tapintatosság, humánus, békés szellemű, de erélyes eljárás, pártatlanság voltak a jubiláns igazgató kiváló erényei, miről fényes bizonyítást az a szép ünnep teszen, melyet tiszteletére a fontos évfordulón, jellegre, felekezetre való tekintet nélkül rendeznek a kultúra derék, hálás munkásai ott a szebeni Kárpátok tövében, a m. kir. állami főgimnáziumban, hol az ünneplők egyik szónoka az országos tanáregyesület másodelnöke, Rombauer Emil brassói c. főigazgató lesz.

Ebből az ünneplésből részt kér a székelység is, részt kér és vesz tanártestülete küldöttségével Hassák igazgatóval élén a kézdivásárhely-kantai róm. kath. főgimnázium is. Mint a székelység kulturájának egyik nyilvános munkása, részt kérünk, részt veszünk mi is.

Mindig az volt az elvünk, hogy: „Add meg az Istennek a mi az Istené, a királynak a mi a királyé!” És, hogy: „Mélto a munkás a maga bérére!” Kicsiny székel-földünk e kies vidéke szegény székel népét nagy bálára kötelezték le mindazok, kik ezelőtt öt évvel életre hívták a kézdivásárhelyi-kantai főgimnáziumot.

Ezen érdemes férfiak között kiváló hely illeti meg a jubiláns Elischer József főigazgató kir. tanácsost. A székel nép viszonyainak közvetlen ismerése folytán

szerzett dus tapasztalatai alapján szerkesztett, meleg szívről tanuskodó szép felterjesztéseinek, a székelység iránti szeretetének s az intézetet vezető hazafias minoritarendi szerzetes tanárok iránti rokonszenvének igen sok része van abban, hogy intézetünk főgimnáziummá lett. Méltó tehát, hogy mi is részt vegyünk jubileumban, mely a valódi érdem jubileuma, az őszinte ragaszkodás megnyilvánulása. Legyen üdvözölve a távolból a jubiláns férfiú, legyen áldás és siker jövőben is a magyar mivelődés előmozdítását czélzó hazafias munkáján!

A válság.

A válság ügyében — mint multkor irtuk — a király Lukács László pénzügyminisztert, s utóbb Khuen gróf miniszterelnököt, szerdán Bécsben kihallgatáson fogadta. Mindkét államférfiúval közölte a király, hogy nem fogadja el azt a katonai program tervezetet, amelyet tegnap Lukács László mint a szabadelvűpárt kebeléből kiküldött kilenczesbizottság megállapodását terjesztett elébe. A döntést megelőzőleg a király Beek taborszernagyot, a vezérkar főnökét fogadta. Lukács és Khuen csütörtökön visszaérkeztek Budapestre s itt Lukács érintkezésbe lépett a kilenczesbizottsággal, mely aznap délután öt órakor összeült. A kilenczes bizottság elabormának egyes pontjaira nézve, a király részéről történt kifogásolásra vonatkozólag, megbízható helyről közlik velünk, hogy a pontok tisztán koreesz-

TÁRCZA.

Emlékezés Potsa Józsefre.

(Irtvása háromszékvármegyei tanítótestületnek október 12., '13-án tartott közgyűlésén felolvasta Sipos Samu árvaházi igazgató.)

(Folyt. és vége.)

És most ezek után tanügyi, tanítói szempontokból elmélkeve a néhai tetemeit fedő egyszerű sirhant felett, első helyen Csulak Lajos brassói tanítótársamnak a temetés napján a „Székely Nemzet”-ben megjelent emlékezéséből idézek azért, hogy ha Csulak székel vérünkéből való vér is, még is mivel más vármegyében szolgál, nemcsak az elhunyt érdemeire vet fényesebb világot, hanem előttünk is e veszteség jobban feltűnik.

„Potsa József magasállását — így ír Csulak — másképp fogta fel, mint ahogy azt felfogták a többi főispánok. Potsa József a főispánságot nemcsak dignitásnak tartotta, hanem, elsőrangú társadalmi állásnak, a honnan kiterjedt a figyelme, mindama mozgalmakra, a melyek által a közjó előmozdítható. Es ha csak a lecekélyebbnek látszót is vett észre, vagy vagy ha maga jött rá, ő azonnal odaállott vezérnek s méltóságát seha sem feltette, hanem éppen ő nyomta rá ama a közügyre az emberek tiszteletét ő a méltóságot még azzal is össze tudta egyeztetni, ha beállott néptanítónak.”

Tehát Csulak barátom azt hirdette, hogy a néhai beállott néptanítónak, előttünk pedig sokszor büszkén vallotta magát kartársnak.

Excellenciás urnak, nagy hatalmu főispánnak mindent el kell hinni, még azt is, hogy néptanító, hallott am magam is ilyen megjegyzést, pedig a néhai nem dobálózott a szavakkal, nagy mondásoknak nem volt barátja, tehát ha tanítónak mondta magát, igazat mondott.

Iskolája volt az árvaház, sétatér, park, utca, valahol csak gyermekek közé juthatott.

A népiskola tanítási elvéül azt vallotta: csak az életnek, nevel si elve a szeretet volt.

Aki nem látta Potsa Józsefet a gyermekek között, az nem ismerte Potsa Józsefet. A nagy ember, a hatalmas főispán a gyermekek között valóságos gyermek tudott lenni s míg felbátorította, magához emelte a bátortalan s félénken megvonuló, elhagyatottságát érző árvát, azokorkákkal, játékszerekkel, nyájassággal hódította magához az urirend gyermekeit.

Ime, egy fenséges példa az utóbbi állításom igazolására. Tanuja voltam a ravatalnál, a mint Dr. Daday Vilmos kis leánya a saját maga fonta kis virágfüzért helyezett el a ravatalra s könnyes szemekkel állott ott. Együtt távoztunk a szomoró helyről s ezen kérdésekre, miért irt kisinyi kedves oly nagyon? Zokogva felelte: mert oly nagyon szeretett.

És árvái között a gyengédségn k, szeretetnek minden látogatása alkalmával mennyi szép jelét adta. Ime, néhány adat a sok közül.

Ebéd alatt észre vette, hogy egy árva állva oszik, székel után nézett s maga szolgálta ki az árvát, munkaközben készséggel megmutatta, hogy ő is tud bánni a kapával, kaszával, seprével, tehát a munka nem szegyen, ha ruhája nem állott jól az árvának, lehajolt hozzá s megigazította, ha valamelyik üdvözölte, vagy csekély szolgálatot teljesített megismogatta, megdicsőítte, sőt megis csókolt, különösen kedvelte a játszó gyermekeket, a lapdáról mindig maga gondoskodott s labdajátékba órahosszat elgyönyörködött.

A testi büntetésről hallani sem akart, a síró gyermek nagyon hatott rá.

Míg az öregség jelét nem érezte s az idő kedvező volt a gyermekek reggeli imáján mindig jelen volt, a vallásos nevelést a nevelés első teendői közé sorozta.

Számos adatot sorolhatnék még fel Potsa József tanítási és nevelési elveinek feltüntetésére, de azt h szem a valódi tanító is nevelő képe hiven a maga nagyságában áll előttünk az elmondottak után is.

És ha nagy emberek emléke, élete és tettei nemcsak azért öröklítetik meg, hogy az utódoknak legyen mit bámulni, hanem azért is, hogy az élőknek tanulságot szolgáljanak, úgy Potsa József példányképünk legyen a gyermek és hivatás szeretetben, a munkásság, kötelesség teljesítésben és az önképzésben. Hisz Potsa József azon kívül, hogy buzgó látogatója volt közgyűlésünknek, oly kitartással, oly figyelemmel hallgata előadásainkat s vett részt a tanácskozásban, mintha csak a tanítás mestersége lett volna egyedüli konyérkeresete. Sokszor adott kifejezést

szíók, melyeket a bizottság többsége gróf Apponyi Albert álláspontjának tett, hogy elérjék a megállapodások egyhangúságát.

A bizottság egyes tagjai, különösen gróf Andrássy Gyula, gróf Tisza István előre kifejezték a föltűti aggodalmukat, hogy azokhoz ő felsége nem fog hozzájárulni.

Gróf Apponyi Albert ellenben azt vélte és hitte, hogy előbbi magatartásának tartozik azzal, hogy bizonyos egyébként többnyire elvi kijelentések egyhangzón a képviselőházban előzőleg tett nyilatkozataival az elaboratumba is felvéssenek; miután el akarta kerülni a bizottság, hogy gróf Apponyi Albert kisebbségi votumot terjesszen be.

Igy aztán a bizottság tekintetbe vette Apponyi kívánságait, hallgatóságos fentartásával annak, hogyha a korona nem egyezik bele, visszautasítja az elaboratum eredeti szövegét, melyet a király nem kifogásol.

Valószínűleg ez értelemben fog hangzani a bizottság újabb határozata.

Székely fiuk ipari pályákon.

A székely kérdés megoldására irányuló akciónál eddig kétség kívül legkézzelfoghatóbb eredménye a székelyfiuk ipari elhelyezésének volt. Elejétől fogva bevált s nagyérdeme a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarának, hogy fölsimervén azonnal a mozgalomnak közgazdasági és magyar nemzeti jelentőségét elsőrendű feladatai közé sorozta ezt a kérdést.

A kamara elnöksége a közelebbi gyűlésben számolt be a 8 évi munkálkodás eredményéről. Elhelyezett a 8 év alatt összesen 1481 fiút és pedig Marostordamegyéből 586, Csikmegyéből 518, Háromszékmegeből 169, Udvarhelymegeből 200, Torda-aranyosmegeből 152, Kisküküllőmegeből 29, Brassómegeből 18 és Romániából 9 fiút. Beszedtetett tényleg 1318 tanonczot. Ezek közül felszabadult és munkakönyvet nyert ez év elejéig 645 segéd, a többi még tanoncz sorban áll.

Önálló mesterré let eddig Csikmegyében egy kőfaragó és egy kályhakészítő, Udvarhelymegeből egy esztergályos. Hogy többen nem lettek önállóvá annak az oka, hogy a felszabadult fiuk nagyrésze még katonai kötelezettség előtt áll, vagy katonasorban van.

A kamara arra is gondolt, hogy a jól képzett székely ifjaknak haza telepedését és önállósítását elősegítse. E célra pénz alapot gyűjt, ami jelenleg 8000 koronát tesz ki. Mihelyt ez alap 20000 koronára növi ki magát, annak évi kamatait a legéremesebb ifjak segélyezésére fordítja.

azon véleményének, hogy a tanítók tanácskozása parlamenti színvonalon áll s tanácskozás tárgyai mindig általános érdekűek.

Közgyűléseink, noha két napig tartottak, nem volt eset, hogy mind a két napon ott nelett volna, pedig nyilván való volt, hogy a főispáni teendőkhöz kívül nem volt a megyében közügyi mozgalom, egyesületi élet, hol a vezéri zászló kezében nem lett volna s így természetesen nagy feladat volt két napon üléseinken résztvenni.

Tiszteletet parancsoló dalias alakját nem látjuk többé. Üresen maradt tanítótestületünk díszelnöki széke s ha széttekintek, mindnyájunk arcáról leolvasható nemcsak a bánat a veszteség felett, hanem az aggodalom is: ki lesz a mi vezérünk, a székelyek atyja, a tanítók barátja?

Mi nem mondhatjuk: meghalt a király, éljen a király, nem mondhatjuk: nincs ember ki pótolható nem volna; századok adnak a tanítóknak egy Potsa Józsefet.

Igen, mert vannak és lesznek is főispánok, kik magas állásoknál fogva összeférhetőnek tartják az iskolaügygel — mint a kormánynak bizalmi férfiai a legfőbb felügyeleti jogból kifolyólag — foglalkozni; de olyanok, kik a népoktatásügyet tartják legfőbb állami és társadalmi feladatnak s kik ép azért a tanítókat a nemzet első napzámásainak tekintik, velők szíves készséggel vesznek részt a tanácskozásban, őket kartársak ak nevezik, velők egy asztalnál ülnek, sőt asztalokhoz is bármely magas állású és rangú vendégeik között szívesen látják, kihez bejelentés nél-

kül a napnak bármely órájában bátran beléphetett a tanító, sőt uton-utfélen készséggel meghallgatásra talál, ki 26 éves főispánsága alatt egy tanítót sem fosztott meg kenyerétől, ismételten állítasomat, ily főispánt tanítónak csak századok adnak. Oh bizony pótolhatatlan őr hagyott hát Potsa József tanítótestületünkben!

Ne higgye azonban senki s ne tételezze fel senki a megyei tanítótestületről, hogy mi az elhunyt nemes férfiban azt látjuk, hogy hozzánk lezálván barátságába fogadott, velünk munka után szívesen elmulatott, asztalához meghívott stb. nem, miezért kegyeit nem kerestük s ha kerestük volna, erre nem lett volna kapható; magasabb szempontok adták meg a rugót, miért mi szeretettel környékeztük, miért mi valahányszor rá gondoltunk halálával és kegyelettél adózunk emlékének és ez a tanítóit tekintély emelésén irányuló nyílt, egyenes törekvése, mert azt tartotta, hogy lenézett, megalázott tanítónak legszenvedőbb törekvése is hajótörést szenved, eredménytelen lesz.

Avagy oly régen lett volna, hogy ne lenne sorainkban, ki átnélt volna a tanítóit hivatal oly megalázását is, minőt színműről költőink az iskolamester mindig nevetséges, komikus alakjában a közönség elé állítottak? Oh bizony! van sorainkban, kinek privát szolgálatát egy avult kalap, viselés ruha volt a béré s ha uriasztalhoz hívatott, ez csak azért történt, hogy legyen ki a kocaisokra felügyeljen, a vendégeket kiszolgálja s az elvadult mulatság gunyátlája legyen! Én mérget mernék venni azon

Erdekesen világítja meg a jelentés azokat a momentumokat, melyek ez akciózt a székely kérdésben elsőrendű tényezővé emelik.

Elsősorban — mondja a jelentés az a cél vezérelt, hogy mire a székely körvasút kiépül s az ipari tevékenység itt a sokféle természeti kincsek kiaknázásával remélhetőleg meg fog élénkülni, akkor megfelelő képzett munkás törzsünk legyen, hogy ne kellessen a székely földre idegen elemeket telepíteni.

Ha ezen kedvező fordulat — amiben jóreménységgel bizzunk — beáll akkor módját fogjuk találni, hogy az ország különböző részeiben foglalkozó székely ifjak haza térjenek.

Kiváló figyelmet érdemel — mondja tovább a jelentés — a nemzeti ügynek tett szolgálat. A székelyföld és a Királyhágon inneni részek lakossága ugyan is évszázadok óta nem érintkezett egymással. A székely nép nem látta Nagymagyarországot, honnan erőit meríthet vala a közvédelemre. Elhagyottnak érezte magát és vesztett ellentállási képességeiből.

A legfőbb ideje volt módot nyújtani arra, hogy a székely ismerje meg Magyarországot s erősödjék meg abban a tudatban, hogy a nemzeti küzdelemben nem áll egyedül. Ha egyébként nem, eme nagy cél érdekében is érdemes volt kezdeni ezt az akciózt. Mert világos immár minden komoly tényező előtt, hogy a székely kérdés sikerrel csak úgy oldható meg, ha a magyarság két faja között a válaszfalak lerontatnak és az érintkezés állandósul.

E részben jó kezdésnek mutatkozott a székely ifjaknak az ország belsejébe terelése, mert általunk a figyelem nagyobb mértékben a székelység felé fordult s viszont innen sem idegenkednek immár Nagymagyarországtól, ennek az érintkezésnek ápolása és fejlesztése más rokon törekvésekkel egyetemben — esöskentheti véleményünk szerint a kívándorlást s vezethet végeredményében ahoz, hogy viszont Magyarország nagyobbik és gazdagabb fele a természeti szépségekben és kincsekben gazdag székelyföld felé fog gravitálni erősítvén itt a Magyarországot.

Ezek a nyomós okok mindenesetre az akcióz fentartása és tovább fejlesztése mellett szólnak.

Székely háziipar fejlesztése.

A székely kormánybiztosság, az iparkamara és iparfejlesztő bizottságok összefogtak abban, hogy a székely háziiparnak piacot szerezzenek. A tavaly Aradon és Debreczenben megtartott karácsonyi bazárokat sikerei nyilvánvalóvá tették, hogy több fajta

székely háziipari cikkeknek ezidőszorint is keletje lenne a nagy magyar Alföldön. Az idén Budapesten rendeznek nagyobb szabású országos vásárt s abba a székely háziipar piaczképes termékeit is felkérték; Szegeden pedig az ottani Székely-Társaság székely k rácsónyi bazárt rendez. Tehát ismételtén nyílik alkalom annak kitapasztalására, hogy a székely cikkek merre és milyen mértékben számíthat elterjedésre.

Sándor János székely kormánybiztos a székely akcióz körébe vette a háziipar ügyét is s ennek köszönhető, hogy a legközelebbi jövőben nagyobb arányban indulhat meg a fejlesztés munkája.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter 10.000 koronát adományozott e célra, Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter egyelőre 1000 koronával támogatja, a maros-tordamegyei iparfejlesztő bizottság 600 koronát ajánlott föl. Rendelkezésre állván ezeken kívül készpénzben és árucikkekben mintegy 1000 korona, az akciózt összesen 12.600 koronával kezdik meg.

Az eddigi szóbeli tárgyalásokat, jegyzőkönyveket, cikkekzéseket, meddő panaszkodásokat és óhajtozásokat, izmos gyakorlati tevékenység váltja fel. (Folytatása következik.)

Póstaügy.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 58246/VII-1903. szám alatt, a bérmentesítés nélkül, vagy elégtelen bérmentesítéssel postára adott levélpostai küldemények portóösszegeinek lerovására kiadott portójegyek tárgyában a következő rendeletet adta ki.

A rendszeres értékekkelés érdekében és hogy a közönség a levélpostai küldemények után a közbesítés alkalmával fizetendő postadíjak (portóösszegek) iránt mindenkor kellőleg tájékozva legyen, elhatároztam, hogy a kir. posta (és távirat) hivatalok, a bérmentesítés nélkül, vagy elégtelen bérmentesítéssel postára adott levélpostai küldemények (levelek, levelező lapok, nyomtatványok, keresztkötésű küldemények, áruminták és üzleti papírok) után beszedendő portóösszegeket folyó évi november hó 1-étől kezdve portójegyekben röjják le, illetve a portóösszegeknek megfelelő értékű portójegyeket ragasszanak föl magára a bérmentesítetlen, vagy elégtelenül bérmentesített levélpostai küldeményre. E célból 1, 2, 5, 6, 10, 12, 20, 50 fillér és 1 korona értékű portójegyeket boesátottam ki.

Ezek a portójegyek tipografiai nyomásban, vízjeggyel ellátott vékony, fehér papíron és enyvezett hátsórészzel, füzöld színű képnymással és fekete színű értékszámokkal 26 milliméter széles és 22 milliméter magas csipkézett szélű alakban vannak kiállítva. A vízjegyrája a papirosvekben egymásba

anekdota valódiságára, hogy mikor az önértetes tanítót gunyból pohárköszöntőre ösztökéli az uri társaság ez volt köszöntője: Nagy uraim! engedelmet istálok, hogy élek!

Hogy ez ma hála az Isten másképp van az nyilvánvaló s hogy ma a tanító társadalmi tényező, általános közmegebecsülést vívott ki, azt első sorban a tanítók magatartásának, miveltiségének tulajdonítom, de ne feledjük, hogy felülről jön a világosság s néhány boldog emlékü Báró Eötvös József fenkölt gondolkodása, ki a tanító munkáját a harmattal hasonlított össze, mely ember, állat egyaránt tapos, de virány van utánna.

Jókai Mórnak ezen mondása: Magyarországot megegyeszer meg kell hódítani s ehadviselés a tanítók feladata; Moltkénak azon kijelentése, hogy a francziákon aratott győzelem az iskolamestereknek köszönhető, Wlassics Gyula kultuszminiszternek a tanítók érdekében a magyar parlamentben kifejtett nemes harsza, a tanítóit tekintély általános emelésére, Potsa Józsefnek a megyei tanítók közmegebecsülésén irányuló törekvése századok mulasztását pótolták s nagyobb befolyással voltak a társadalomra, mint mondjuk a tanítóknak a sajtóban kifejtett ily irányú összes ténykedése.

És itt egy kis kitérés engedtettség meg nekem, hogy tanítóit tekintélyről lévén szó, figyelmébe ajánlhasam különösen fiatal tanítótársaimnak, kik a jelenlegi állapotról azt tartják: ennek így kell lenni ez másképp nem lehet, mi vagyunk a nemzet napzámásai, hivatalunk tiszteletet parancsol, miért tartunk

fonódó köröket ábrázol, azok közepén a magyar korona képével.

A portójegyeket postai küldemények bérmentesítésére felhasználni nem lehet, és azok kizárólag a postai belkezelésben, a beszedett levélportóösszegek lerovására és elszámolására szolgálnak. Ezeket tehát a közönség részére elárusítani, vagy a közönségtől fizetésként, postai díjak lerovására, vagy becsülésére elfogadni, a posta (és távirda) hivatalnak szigorúan tilos.

Folyó évi november hó 1-től kezdve, a közönség csak azon portó összegek beszedésére tekintve a posta (és távirda) hivatalokat, illetve a kézbesítő levélhordókat följogosítottaknak, a melyek bérmentesítetlen, vagy elégtelenül bérmentesített fentebb említett levélpostai küldeményekre fölragasztott megfelelő portójeggyel vannak kiróva; az ily jegyek nélkül követelt portó megfizetését pedig tagad a meg és a levél borítékát (a küldemény burkolatát, keresztzalagját) küldje be bérmentesítetlen levélben bármely posta- és távirdaigazgatóságához.

Budapest, 1903. szeptember 25. é.

A miniszter megbízásából:
Nádor s. k.
pt. főigazgató

NAPI HIREK.

— **Főigazgatói jubileum.** Dr. Elischer József kir. tankerületi főigazgató áldásos munkássága 20-ik évfordulójára alkalmával a negyszékesi tankerülethez tartozó főiskolák tanári testületei hétfőn október 26-án Nagyszebenben — mint már írtuk — jubiláris ünnepet rendeznek. A közdivásárhelyi kantai főgimnáziumot Hassák Vidor igazgató vezetésével Gáspár István és Tóth Balázs tanárokból álló küldöttség fogja képviselni, kik e célból már el is utaztak Nagyszebenbe. A jubileummal bővebben vezető cikkünkben foglalkozunk.

— **Uj felügyelő bizottsági elnök.** A közdivásárhelyi jótékony négyesület. polgári leányiskolájának felügyelő-bizottságának elnökévé a lemondott Baló László polg. isk. igazgató helyébe a négyesület közgyűlése egyhangulag Dr. Balogh Vendel ügyvédet választotta meg.

— **Nyugdíjba vonuló püspök.** A közdivásárhelyi ref. egyházközség egykori jóemlékű papja, Szász Károly a dunamelléki egyházkerület püspöke s Budapest első rif. lelkésze, aggkora s a vele járó gyengeségek miatt püspöki s papi állásától november hó 1-étől kezdve megválni s nyugalmába meenni készül. A budapesti ref. egyházközség már meg is szavazott részére évi 3000 korona lelkészi nyugdíjat.

s ugyanennyit fog megszavazni az egyházkerület is püspöki nyugdíjra.

— **Esküvő.** Kézdivásárhelyi Ozirmai Zoltán kozárvári ref. pap október 25. é. vasárnap délután 3 órakor tartja esküvőjét Kovács Ilonkával Kozárváron, Szolnokdoboka megyében.

— **Egyesülés.** Orvendetes társadalmi mozgalomról adhatunk hírt, mely bár első sorban kis városunkat érdekli, mégis elég fontos arra, hogy egyelőre bár csak napi hír keretében nyilvánosságra hozzuk. Városunk tudvalevőleg élénk forgalmu, vidéken jelentékeny kereskedő város, intelligens kereskedő osztállyal s hasonló ifjúsággal. Ugy a kereskedők, mint az ifjúság külön társulatot alkottak, melyeknek a társadalmi téren való tevékenységén kívül főcéljukat egy alsófokú kereskedő iskola létesítése képezte s képezi ma is. A közös cél végre egyesítette a két külön álló derék társulatot. Mult vasárnap délután együttes ülést tartottak s elhatározták az egyesülést s mindenekfelett minél előbb a kereskedő iskola létesítését. Elnök Fejér Antal tekintélyes kereskedő lett a kinek érdemes személyisége kellő biztosíték a kitűzött nemes célok sikerére nézve. Üdvözlőjük az egyesülést kimondó mindkét testületet s szívvel óhajtjuk, hogy nemes szándékukat rég várt siker koronázza. Alkalmilag még vissza fogunk e fontos dologra térni.

— **A Tanoncz-otthonból.** A közdivásárhelyi „Tanoncz-otthon”, mely városunk rém. kath. vallású iparos és kereskedő tanonczait egyesítve a vallásos, erkölcsös életre, hazaszeretetre igyekszik nevelni, alig egy hónapja kezdte meg működését s már is szép fejlődésnek indult. A tanonczok mind többen és többen keresik fel s lesznek tagjaivá a vasárnap délutáni összejövetelek alkalmával az áldásos intézménynek, melynek vezetésében különösen Asóth Viktor házfőnök és főgimnáziumi tanár fejt ki odaadó tevékenységét s ebben neki a tanári kar tagjai közül Domby Lajos, Gáspár István, Koch Sándor, továbbá Stadler Albin plebános, Rada Elek és Beresényi Elemér kaplános s Both Mihály kántor nyújtanak buzgó segítő kezét.

— **Időjárásunk.** Augusztus 20-ik napjától, mikor némi kis gyenge esőzés volt, október 18-ig teljes szárazság uralkodott Kézdivásárhely vidékén. Ekkor a várva-várt eső megérkezett s három napon át áztatta a szomjas földet; a hegyeket hó lepte el s a nagy, téli hideg következtében esőtörtőknök reggel fagy állott be. Azóta derült az idő, süt a nap, de „foga van.” A téli ruhák előkerültek s a szobákban fűtünk, akár csak januárban.

— **Jubileum.** „Maros-Torda megyei Általános Tanítótestület” alakulásának 25 éves fordulójára alkalmából november hó 4-én Marosvásárhelyt, a vármegyeház dísztermében ünnepi közgyűlést tart, melyre

a tanítótestületi tagokat és a tanügy iránt érdeklődőket ez uton is tisztelettel meghívja a választmány nevében Marosvásárhelyt, 1903. október hó 12-én Máthé József, elnök. Gönczi János főjegyző. Tárgysorozat: Délelőtt. (Az ünnepi közgyűlés kezdete fél 10 órakor) Hymnus, énekl. a marosvásárhelyi ev. ref. polgári leányiskola énekkara. Elnöki megnyitó, tartja Lénárt József tiszteletbeli elnök. Óda, írta Nagy Lajos m.-régeni tanító, szavalja egy tantestületi tag. Ünnepi beszéd, tartja Máthé József a tantestület e. i. elnöke. Megyei tanítói internátus alapítására előterjesztést tesz Hartly János tantestületi pénztárnok. Elnöki zárszó. Szózat, énekl. a marosvásárhelyi községi polgári fiúiskola énekkara. Déli 1 órakor társas-ebéd László György vendéglőjében. Egy teríték ára 3 korona. — A kik ezen részt venni óhajtanak, a közgyűlés napján reggel 8 óráig jelentkezzenek Márkus János tantestületi aljegyzőnél. A központi választmány lehetőleg gondoskodik az elszállásolásról. Ez iránt november 2-ig az elnökségnek lehet jelentkezni. Délután. (Elszámoló közgyűlés kezdete 4 órakor.) Elnöki előterjesztések. Főjegyzői jelentés a tantest. évi működéséről, Gönczi János főjegyző által. Pénztárnok és pénztárvizsgáló bizottság jelentése a pénztár állapotáról, felmentvény megadása, a jövő évi költségvetés megállapítása. Könyvtárnok és könyvtárvizsgáló bizottság jelentése a könyvtár állapotáról. Indítványok. Közgyűlés után este 8 órakor, a megyei tanítói internátus alapjára jubileumi hangverseny lesz a tagok egyhangú óhajlására. Kéretnek a t. tagok, hogy azon teljes számban megjelenjen szíveskedjenek.

— **Bem tábornok emléke.** Megemlékeztünk már arról a hazafias mozgalomról, melyet Kiskülföld vármegye r. k. papsága indított meg oly célból, hogy az abosfalvi r. k. plebánia épületét, melyben Bem József, a szabadságharcz tábornoka a vámosgálfalvi csatát megelőző éjszakát töltötte, emléktáblával jelöljék meg. Veress Lajos esperes ez iránt megkereste Csató Gábor vármegyei alispánt, ki ez ügyben a hónap 14-dikére egy értekezletet hívott össze Dicső-Szent-Mártonban s egys. erasmind felkérte br. Kemény Ákos főispánt az értekezleten való megjelenésre és annak vezetésére. Ez értekezlet fog határozni az emlékmű minősége, valamint az ünnepélyes felavatás módjait ügyében.

— **Egy hercegnő valópöre.** Sulkovszky Ida hercegnő, férjezett dr. Tagányi Sándorné valókeresetet adott be az aradi törvényszékhez. Beadványában arra kéri a törvényszéket, hogy a dr. Tagányi Sándorral kötött házasságát bontsák föl s a míg a törvényszék ez ügyben ítéletet hoz, addig is rendelje el a törvényszék az ágytól és asztaltól való elváltást. A hercegnő, kinek ügyvédje dr. Pollaosek Alfréd budapesti ügyvéd keresetében még azt is kéri, hogy férje 960 ezer forint készpénz hozományát térítse vissza. A valókereset egyik indoka az, hogy dr. Tagányi brutálisan bánt a hercegnővel szemben.

kitüntetésnek, ha sorainkban főispánt láthatunk?

Okom van miért e kis kitérés megengedtem magamnak, összefügg a néhai emlékével, kinek fáj, hogy a legutóbb Sepsiszentgyörgyön tartott ülés alkalmával egy érdekes és tanulságos felolvasás alatt elnökölve az elnöki eszengettyűt igénybe kellett venni. A vagyon helyzetéről azt tartja a közmondás: könnyű megszerezni, nehéz megtartani: mondjuk, hogy a tanítói tekintélyt is könnyű volt kivívni, a megtartás nehéz munkáját ajánlani ifjú tanítóársaim figyelmében.

Ezek után lássuk, hogy az erkölcsi támogatáson kívül Potsa József mivel tüntette ki, hogy a tanítókkal érzett s érettünk úgyis mint főispán, úgyis mint emberharát nem szűnt meg teüni, áldozni szíve utolsó dobbanásáig.

Első helyen emlitem, 2000 koronás alapítványt, melyet a Háromszék megyei árvafiu szeretetháznál azon célból tett — még akkor, mikor a tanítói árvaháznak létesítésének eszméje sem volt ismeretes — hogy annak kamataiból egy tanítói árva tartassék fenn az árvafiu szeretetházban s ha tanításra hajlandóságot mutat — mennyiben alapítványa kamata nem fedezné — az árvaház költségén tanítói pályára képeztesék. Ez alapítványa jó tétéményét már egy tanítói árva élvezte s jelenleg is mint polgári iskolai tanuló élvezi egy.

Pályatételleink megjutalmazására egymaga mindig annyi járult, mint az összes adakozók.

Néhai Erdélyi Károlynak a „Mezőgazdaság nép

szerű könyvét” — melyből szerző egy részletet közgyűlésünkben felolvasott — saját költségén kinyomatta s minden tanítónak egy példányt díjmentesen adományozott.

Hogy országgyűlési képviselő választása alkalmával nemcsak jegyzői, hanem helyettes elnöki, szavazat-szedőbizottsági elnöki minőségben, minden alkalommal találkoztunk tanítók nevével s így a bizalmat, a politikai érettséget a nép által a tanítók javára jegyeztetett fel, mindenbizonytal Potsa József érdeme.

Sorainkból állított — Vajna Károly érdemes titkáranak személyében — szerkesztőt a Kézdivásárhelyt megjelenő „Székelyföld” hírlaphoz.

Tanítókkal iratta meg Háromszék vármegye szabályrendeletének ismertetését olvasókönyv alakjában s míg az írók: László Lukács, Csinádi Lajos, Sipos Samu munkáját megjutalmaztatja ingyen osztotta az iskolákhoz, hogy a nép ismerje meg kötelezőségét s a törvény nem tudása miatt ne jöjjön összeütközésbe saját megyéje által alkotott törvényekkel.

Tíz ezer példányban nyomtatta ki s osztotta szét díjmentesen a nép között Sipos Samu léczfalvi tanítónak a székely gyermek halandóság okairól írt értekezését; szintén a vármegye költségén nyomtatott ki Hencze Imréné gyermek imái és az ő támogatása mellett fog megjelenni Háromszék megye földrajz könyve is.

Az elmondottak után felmentve érzem magamat indokolni azt, hogy Potsa József elhunytá alkalmával, mint helyettes elnök, Csánky Gyula kir. tan-

felügyelővel miért intőzetük hozzátok, kedves kártársok a következő szomorú jelentést: „Fájó szívvel, szomorúan tudatjuk a Háromszék vármegyei tanítótestület tagjaival, hogy: elesett a mi fejünk koronája.

Hatálykai Potsa József császári és királyi valóságos belső titkos tanácsos, kamarás, főispán ur ő nagyméltósága, tanítótestületünk diszelnöke, a tanügy felkent bajnoka, a tanítóknak igaz barátja, Háromszék vármegye atyja, a legnagyobb székely emberbarát, hazáját, királyát, rajongásig szerető hazfi f. évi július 9-én megszűnt élni.

Oda lett a mi erősségünk!

Hullassuk könyveinket azért, kinek szíve meg volt tisztítva a vele született önzéstől, kinek szívében a mennyi szeretet termelte a jótékonyt és ki e nemes szív szeretetét velünk jó és balsorsban megosztotta.

Oh jöjjetek el július 11-én délután 2 órakor a végső tisztességtételre, kísérjük el a drága halottat utolsó útjára s tegyük le koporsójára a hála és kegyelet hervadhatatlan koszoruját.”

Ejöttetek, ott voltatok a temetésen, letették akkor a hála és kegyelet hervadhatatlan koszoruját élt akkor, él ma is, élni fog szívetekben Potsa József emléke mindörökké, mindörökké!

Sipos Samu.

H i r d e t é s e k.

Sz. 653—903. vgh.

Árverési hirdetés.

Alólírt bírósági végrehajtó a kézdivásárhelyi tekintetes kir. járásbíró-ságnak 1903. évi V. 505. sz. alatt kelt végzése folytán ezennel közhírré teszi, miszerint végrehajtató Fulöp Gézának 210 korona — fillér követelése és jár. iránt végrehajtást szenvedő k.-vásárhelyi Brandenburg Jenő kielégítési végrehajtás folytán lefoglalt 630 kor. becsült ingóságok, u. m.: vas- és szterga, házi butorok nyilv. bírói árverésen készpénzért el fognak adatni, minek Kézdivásárhelyt a piacon leendő eszközzésére határidőül 1903. évi október hó 27-ik n. d. u. 2 órája tűzetik

ki, mely árverésre a vevők oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érdekelt ingóságok emez árverésen, az 1881. évi LX. t.-cz. 180. §-a szerint, szükség esetén becsáron alól is eladani fognak; a lefoglalt ingóságok negyedik elsőbbségi igénylői pedig figyelmeztetnek, hogy jogaikat alólírt bírósági végrehajtónál és az árverés napján a helyszínen az árverés kezdetéig szabályszerűen érvényesítsék, mert különben igényeik későbbben figyelmen kívül fognak hagyatni.

Kelt Kézdivásárhelyt, 1903. okt. hó 11.

Kakutsi Ádám,
bírói végrehajtó.

(215. 1—1)

BUTOR

anyakönyvi hivatalok berendezésére, valamint községi előljáróságok részére **ugy készpénzért, mint részletfizetésre** kapható

butor raktáromban

Kézdivásárhelyt,

hol állandóan raktáron van: szalon-, ebédlő- és hálószoba berendezés, ruha- és étsekrény, szalon- és ebédlő-asztal, ágy, mosdó és éjjeli szekrény, továbbá: magas, félmagas, háttas és heverő divány, garnitúra, matracz, fali és toalett tükkör, nád- és préselt ületű hajlított szék, ablak carnis, stb. melyeket olcsó árak mellett becsátok szíves rendelkezésre.

Tisztelettel:

Ifj. Jancsó Mózes,
butorraktáros.

Hirdetések jutányos áron felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

IFJ. JANCsó MÓZES

a Székelyföld első gőzerőre berendezett
új könyvnyomdája Kézdivásárhelyen.

Rendkívüli olcsó árak.

Néhány évvel ezelőtt városunkban, Kézdivásárhelyen, a mai kor-nak megfelelő, teljesen

ÚJKÖNYVNYOMDÁT

rendeztem be, ellátva azt a legújabb fajta gyorsajtókkal, többfele segédgepekkel,

a legújabb és legmodernebb fajta betűfajokkal, diszítésekkel. Ez időtől fogva sem kiméltem költséget, fáradságot s minden igyekezettel a rohamosan fejlődő korral lépést tartva, **könyvnyomdám gőzerőre is berendeztem**, azután is több rendben láttam el **újabb és újabb fajta felszerelésekkel**. Időközben kíváncsún láttam, hogy **könyvnyomdám**

Hogy pedig még a legkényesebb igényeket is teljesen megelégedésre méltóan elégíthessem ki, a már **könyvkötészettel** kibővített, **gőzerőre berendezett könyvnyomdám**at elláttam újabban egy teljesen új gyorsajtóval, segédgepekkel és új divatosabb betűkkel, miáltal azon szerencsés helyzetbe jutottam, hogy

KÖNYVKÖTÉSZZETTEL

is kibővitsem a m. t. közönség kényelmére, mi által megkiméltem sok kellemetlenségtől és a tulságos magas árak fizetésétől, — melyek az előtt szokásban voltak, — tehát ezzel is egy újabb szolgálatot kívántam tenni.

ÚJ KÖNYVNYOMDÁMBAN

minden e szakmába vágó munkákat, u. m.: folyóiratokat, diszműveket, falragaszokat, gyászlapokat, községi és ügyvédi nyomtatványokat, eljegyzési-, menyegzői- és bál meghívókat stb. stb. **rendkívüli olcsó árak mellett, izlésesen, eszinosan állíthatok elő, pontos kiszolgálás mellett.**

Pontos kiszolgálás. Versenyen kívüli árak.

Könyvnyomdámban készült mindennemű nyomtatványokért, úgy annak eszinos kiviteléért teljes felelősséget vállallok.

Midőn irányomban eddig tanusított b. pártfogásukért e helyen is köszönetemet fejezem ki, kérem azt részemre továbbra is fentartani.

Kézdivásárhelyen, 1903. október hó.

Mély tisztelettel:

Háromszékvármegye nyomtatvány szállítója,

IFJ. JANCsó MÓZES,
nyomdatulajdonos.

IZLÉSESEK MUNKÁJA.